

קרח תשפ"ב

ותפתח הארץ וגו' ותבלע אותם וגו' אשר לקרח (טז לב)

אמר ר' יוחנן קרח לא מן הבלועים ולא מן השרופים במתניתא תנא קרח מהשרופים ומהבלועים (סנהדרין קי.)

ואומר הריב"א (הובא בבעלי התוס') קרח נשרף ונבלע כדאיתא בפ' חלק. והטעם שאם לא היה נשרף, השרופים היו מתרעמים ואומרים הוא הביא עלינו וניצול. ואם לא היה נבלע היו הבלועים מתרעמים לכך נשרף ונבלע.

ויש להבין. לדעת ר' יוחנן שקרח לא היה מן הבלועים ולא מן השרופים א"כ היכן היה?

בפסוק יח כתיב ויקחו איש מחתתו, משמע שגם קרח לקח מחתתו כמו שכתוב מקודם ואתה ואהרן איש מחתתו וכתיב ויקחו איש מחתתו משמע שאהרן וקרח לקחו ג"כ וכתיב ויקהל עליהם קרח את כל העדה א"כ קרח היכן הלך.

בספר **אור החיים ונצח ישראל** (הירש) מפרש את דברי ר' יוחנן שלא יהיה קשה עליו הפסוקים, וכן שלא יהיה קשה על מתניתא.

ר' יוחנן אומר לא מן הבלועים וקשה והלא הכתוב (כו י) אמר בפירוש ותפתח הארץ את פיה ותבלע אותם ואת קרח.

ואפשר לומר שר' יוחנן אמר שלא היה קרח מן הבלועים, לא שלא נבלע אלא שלא נבלע בעת ששאר אנשים נבלעו דתן ואבירם ואנשים של קרח ורוכשם, אלא בזמן אחר אכן שלא נבלע לגמרי אי אפשר, אלא שאמר כאן בפירוש ותפתח הארץ את פיה ותבלע אותם בפני עצמם ואח"כ את קרח, ואפשר לומר שעל ידי זה אמר הכתוב כאן שני דברים אשר לא היה בזמן אחד, במות העדה באכול האש את ר"ן איש, והלא במות העדה היה למחר כמו שאמר הכתוב (יז ו) וילנו כל עדת בני ישראל ממחרת על משה ואהרן וגו', ואח"כ אמר הכתוב ויאמר משה אל אהרן קח את המחטה וגו' ויכפר על העם וגו' ותעצר המגיפה, ולא באותו יום אשר נבלעו דתן ואבירם ונשרפו ר"ן איש, אלא זה אשר אמר הכתוב במות העדה הולך על קרח, שקרח נבלע אז במות העדה ממחרת ולא באותו יום שנבלעו דתן ואבירם. [בהגהה (שבחי ישראל) ולולא הייתי מסתפינא הייתי אומר שהרב הגאון הקדוש בעל הפלאה בספרו הקדוש פנים יפות פרשת קרח ד"ה ותפתח בסוף המאמר כתב וז"ל, והיינו מדכתיב אותם ואת קרח במות העדה, היינו משום שנתחייב אח"כ מיתה כמו כל העם שאמרו אתם המיתם את עם ה'. משמע שהוא לומד שביום המחרת נבלע קרח, ואחר זמן ראיתי בפירוש בספר העמק דבר מהגאון הנצי"ב שהביא דברי הפנים יפות ואמר בפירוש כמו שפירשתי וברוך שכוונתי.]

ואפשר לומר טעם על זה, לפי שלא הלך משה רבינו אל קרח כמו שהלך אל דתן ואבירם והתרו בהם והוא לא היה בביתו, אלא שהלך להקהיל עליהם את העדה כמו שאמר הכתוב ויקהל עליהם קרח אל כל העדה (טז יט), על כן לא נבלע באותו יום עם דתן ואבירם אלא אח"כ במות העדה, ואח"כ אמר הכתוב באכול האש את ר"ן איש, זה הולך על ותבלע אותם שאמר שהם דתן ואבירם ואת כל האדם אשר לקרח נבלע בארץ באותו העת אשר באכול האש את ר"ן איש.

ועתה אתרץ בעזרת ה' יתברך המתניתא, לפי שהמתניתא לא מדבר אם ביחד או בפני עצמו, העיקר הוא שהיה ג"כ נבלע וזה נקרא מן הבלועים, אפילו שלא נבלע ביחד ג"כ נקרא מן הבלועים, ובפרט שאפשר לומר שהיה ביחד עם שאר הנבלעים, וזה אשר אמר במות העדה לא פירוש המתניתא אשר מתו במגיפה למחרת אלא שמתו באותו יום על ידי האש, ועל ידי זה אמר במות העדה לפי שהם היו נשיאי עדה, כמו שאמר הכתוב, נשיאי עדה קריאי מועד אנשי שם (טז ב), על כן אמר במות העדה, אכן זה אשר במתניתא תנא שהיה קרח גם מן השרופים, והראיה שלהם הוא דכתיב ואש יצאה מאת ה' (שם לה) וקרח בהדיהו, וכתב רשיז"ל ד"ה וקרח בהדיהו, מדכתיב ותאכל את חמישים ומאתים איש מקריבי הקטורת וקרח ממקריבי הקטורת היה, דכתיב חמישים ומאתים מחתות ואתה ואהרן איש מחתתו (שם יז) עכ"ל רשיז"ל.

ולענ"ד לא אוכל להבין בשום אופן את הראיה מה שהביא רשיז"ל, והלא משם משמע להיפך לפי שאמר ר"ן מחתות משמע שהיה ר"ן מחתות לבד ממחנות אהרן וקרח, לפי שאמר אתה ואהרן איש מחתות, לפי שאם נאמר שהיה קרח בתוך ר"ן איש היה צריך לומר וקחו אתה וכל איש מחתות, ואם נאמר שזה אשר אמר וקחו הולך גם על קרח לפי שגם הוא בכלל וקחו, א"כ כאשר אמר הכתוב אח"כ והקרבתם לפני ה' איש מחתות היה צריך לומר והקרב לפני ה' אתה ואיש מחתות ר"ן מחתות [הגהה (שבחי ישראל) עי' ברבינו אור החיים הקדוש שאמר בפירושו כך שהיה שני כתות כת אחד קרח ואהרן, כת שני ר"ן איש]. אז היה משמע שגם מחתות קרח הוא בתוך ר"ן מחתות, אך מה שכתב רשיז"ל אי נמי ואת לרבות קרח עמהם עכ"ל, א"כ לפי"ז אפילו שהיה ר"ן איש מלבד קרח ג"כ נשרף, אכן כאשר אמר הכתוב מקריבי הקטורת משמע אך מקריבי הקטורת ולא אחרים, וכבר פירשתי בספרי אור וחיים לישראל (במדבר ח"ב קרח) שקרח לא היה ממקריבי הקטורת מקודם, כאשר אמר משה רבינו קחו לכם מחתות קרח וכל עדתו וגו' והיה האיש אשר יבחר ה' הוא הקדוש, סבר קרח שהוא יהיה אשר יבחר ה', ע"כ היה רוצה להיות ואחר ששמע ממה שאמר אתה וכל עדתך היו לפני ה' וגו' ואתה ואהרן איש מחתות לא היה רוצה קרח להקטיר קטורת, לפי שהבין עתה שזה אשר אמר משה והיה האיש אשר יבחר ה' הוא הקדוש זה אמר על אהרן ולא עליו על קרח, ועל ידי זה אמר הכתוב לעיל ויקחו איש מחתות ולא הזכיר את קרח, וכן אמר ויעמדו פתח אהל מועד ומשה ואהרן ולא הזכיר את קרח, לפי שהוא לא עמד שם, אלא כמו שאמר ויקהל עליהם קרח את כל העדה ולא עמד שם בשעת הקרבה, ומשמע ג"כ שאפילו אהרן לא הקריב קטורת.

ועל ידי זה אמר הכתוב ומשה ואהרן לומר כמו משה לא היה לו מחתות כמו כן אהרן לא היה לו מחתות אלא שעמדו שם לראות מה יהיה עמהם, שאם לא כן היה צריך לומר ויקחו איש מחתות ואהרן וקרח ויתנו עליהם אש וגו', וכאשר לא אמר כן אלא לבסוף אמר הכתוב משה ואהרן לא להקרבה אלא לראות, אף אפשר לומר ולתרוץ שזה אשר אמר רשיז"ל שאת בא לרבות קרח אשר נשרף ג"כ עם הר"ן איש מקריבי הקטורת, אשר הם היו מקריבי הקטורת ולא קרח היה ממקריבי הקטורת, אעפ"כ נשרף, וזה אשר אמר הכתוב כאן באכול האש את ר"ן איש אפשר ג"כ לומר שתיבת את בא לרבות קרח שגם הוא היה עם ר"ן איש אשר תאכל האש.

בספר **חושב מחשבות** (קרופמאן) מתרץ, בפסוק כג כתיב וידבר ה' אל משה דבר אל העדה לאמר העלו מסביב למשכן קרח דתן ואבירים וכתוב ויקם משה וילך אל דתן ואבירים וילכו אחריו זקני ישראל, ואח"כ כתיב דבר אל העדה לאמר סורו מעל אהלי האנשים הרשעים.

א"כ נראה מסדור הכתובים כי מתחילה היה משה ואהרן והזקנים ביחד אצל פתח אוהל מועד ושם לקח איש מחתות וכאשר אמר ה' למשה דבר אל העדה העלו מסביב למשכן קרח היה לו למשה לילך אל משכן קרח ולהתרות שם את כל האנשים שיסורו מאהליהם וכאשר קם משה ללכת למשכן דתן ואבירים וכל זקני ישראל הלכו אחריו והניח להאנשים מקטירי הקטורת אצל אוהל מועד עם אהרן בוודאי קרח שפקח היה והוא רצה לעשות פרסום בפומבי כדכתיב ויקהל עליהם קרח את כל העדה פתח אוהל מועד, כיון שראה שמשה והזקנים הולכים משם ושמו פניהם ללכת למשכן קרח דתן ואבירים בוודאי הניח מחתות והלך גם הוא שם.

וע"כ לא היה בין הר"ן איש מקטירי הקטורת, ואם שלא נכתב שהלך קרח משם, אבל עלינו להבין שהלך משם, כמו שלא נכתב על דתן ואבירים שהלכו מלפני משה וכתוב וישלח משה לקרא לדתן ולאבירים, מובן מזה, אם לא שלא נכתב שהלכו מלפני משה בכ"ז ממה שכתב וישלח משה לקרא מובן שהלכו מקודם מלפניו, כ"כ אם שלא נכתב שהלך קרח אבל השכל נותן שהלך משם.

והנה אם נאמר שלא היה ג"כ מהנבלעים, אפשר שע"כ נשתנה דינו של קרח שלא יהיה מן הבלועים ולא מן השרופים כי חטאו של קרח לא היה גדול כל כך כי עינו הטעתו כדרשת חז"ל, ועוד, לפחות נהג כבוד במשה להתנווכח אתו לא כדתן ואבירים שהלכו תיכף ממה ואחרי אשר שלח משה לקרא להם לא באו והראו חוצפה יתירה, והר"ן איש היו מן השרופים יען כי לא היה להם שום טענה לא על הכהונה ולא על הלוייה ונתערבו לריב לא להם, לא כן קרח שהיה לו טענה, וע"כ נשתנה דינו.

וע"ע מהרא"ל על התורה, בן גרני (דייטש), ובן יהודע.